

Καλές πρακτικές υποστήριξης της
μαθησιακής διεργασίας στα
προγράμματα σπουδών της Σχολής
Ανθρωπιστικών Επιστημών του ΕΑΠ

Γιώργος Α. Κουλαουζίδης

Επίκουρος Καθηγητής Μεθοδολογίας Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Το ΕΑΠ με αριθμούς

64.893

Απόφοιτοι

ΣΑΕ
27.247

ΣΕΤ
875

ΣΘΕΤ
13.814

ΣΚΕ
22.957

36.701

Ενεργοί
Φοιτητές

ΣΑΕ
14.339

ΣΕΤ
436

ΣΘΕΤ
6.067

ΣΚΕ
15.859

2.881

Διδάσκοντες

ΔΕΠ
49

ΣΕΠ
2.832

Η ΣΑΕ έχει τρία (3) προπτυχιακά προγράμματα σπουδών...

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μάθετε για το μεγαλείο του
Ελληνικού Πολιτισμού

ΣΑΕ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η Ιστορία της Ευρώπης
και όχι μόνο

ΣΑΕ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

"Ισπανική" - Παγκόσμια Γλώσσα

ΣΑΕ

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

...και είκοσι (20) Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

- Δημιουργική Γραφή
- Παραστατικές Τέχνες
- Σύγχρονος Ιταλικός Πολιτισμός & Ειδικά Ζητήματα Ορολογίας & Ερμηνείας
- Τέχνη-Πολιτιστική Κληρονομιά-Αναπτυξιακές Πολιτικές
- Φιλοσοφία και Τέχνες
- Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες: μέθοδοι, εργαλεία, πρακτικές
- Language Education for Refugees and Migrants
- Δημόσια Ιστορία
- Διδακτική της Αγγλικής ως Ξένης Διεθνούς Γλώσσας
- Διδακτική της Γαλλικής ως Ξένης Γλώσσας
- Διδακτική της Γερμανικής ως Ξένης Γλώσσας
- Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Εκπαίδευση και Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης
- Επικοινωνία της Επιστήμης
- Επιστήμες της Αγωγής
- Επιστήμες της Αγωγής Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού λόγου
- Εφαρμοσμένη Αναπτυξιακή Ψυχολογία
- Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία
- Ορθόδοξη Χριστιανική Θεολογία και Θρησκευτικός Πλουραλισμός
- Σύγχρονες Τάσεις Στη Γλωσσολογία για Εκπαιδευτικούς

Οι βασικοί πυλώνες της λειτουργίας του ΕΑΠ

Ανεξάρτητα από το επίπεδο σπουδών (προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό), ανεξάρτητα από την Σχολή που ανήκει ένα πρόγραμμα σπουδών, ανεξάρτητα από το γνωστικό αντικείμενο κάθε προγράμματος και τη γλώσσα υλοποίησης οι βασικοί πυλώνες λειτουργίας του ΕΑΠ είναι :

- η θεωρία και η πράξη της εκπαίδευσης ενηλίκων
- η θεωρία και η πράξη της εκπαίδευσης από απόσταση

Ενηλικιότητα: χαρακτηριστικά

Η ενηλικιότητα συχνά συνδέεται με ένα ηλικιακό όριο (π.χ. με ένα ηλικιακό κατώφλι συμμετοχής σε κοινωνικές δραστηριότητες). Σε άλλες περιπτώσεις η ενηλικιότητα συνδέεται με την ανάληψη κοινωνικών ρόλων (π.χ. γονέας ή εργαζόμενος)

Ο Illeris (2008) αναφέρει τα εξής στοιχεία ως χαρακτηριστικά της ενηλικιότητας:

- Οι ενήλικες έχουν την ευθύνη της διαχείρισης της ζωής τους
- Οι ενήλικες έχουν ολοκληρώσει την αρχική/υποχρεωτική τους εκπαίδευση και έχουν αποκτήσει μια σειρά από αρχικές επαγγελματικές ικανότητες
- Οι ενήλικες ζουν σε ένα πλαίσιο οικογενειακής ζωής ή σε μια κατάσταση συμβίωσης που συχνά περιλαμβάνει και παιδιά.
- Οι ενήλικες στοχεύουν, και πολλές φορές καταφέρνουν να έχουν μόνιμη θέση στην αγορά εργασίας.
- Οι ενήλικες βιώνουν συχνά σημαντικές αλλαγές στον οικογενειακό ή και στον εργασιακό τους βίο.

Ενηλικιότητα: μια έννοια πολιτισμικά προσδιορισμένη

- Η ενηλικιότητα είναι εκείνη η φάση της ανθρώπινης ζωής κατά την οποία τα άτομα αντιμετωπίζονται από τον κοινωνικό κύκλο τους ως ώριμα ενώ και τα ίδια τα άτομα θεωρούν ότι έχουν κατακτήσει αυτό το επίπεδο αναγνώρισης και ωριμότητας
- Η ενηλικιότητα είναι μια έννοια που συνδέεται με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον κάθε ατόμου.
- Στις δυτικές κοινωνίες η ενηλικιότητα γίνεται αντιληπτή σε αντιπαράθεση με την παιδική ηλικία και την περίοδο της εφηβείας. Στις κοινωνίες αυτές υπάρχουν τρία χαρακτηριστικά που θεωρούνται βασικές ιδιότητες της ενηλικιότητας:
  - **η ωριμότητα**, δηλαδή το γεγονός ότι οι ενήλικες έχουν αναπτύξει σε μεγαλύτερο βαθμό την ατομική τους υπόσταση, τον αυτοπροσδιορισμό τους,
  - **η αυτονομία**, δηλαδή οι ενήλικες είναι περισσότερο ανεξάρτητοι και λαμβάνουν αποφάσεις οι ίδιοι για τον εαυτό τους αλλά πολλές φορές και για άλλους και
  - το γεγονός ότι οι ενήλικες έχουν **ευρύτερη αντίληψη** για τον εαυτό τους και τη σχέση τους με την κοινωνία με αποτέλεσμα να είναι περισσότερο ικανοί να ασκήσουν κριτική.

Τα βασικά εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των ενηλίκων

- Συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα **επειδή υπάρχει στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης κάτι** που συνδέεται με τις ρητές ή και άρρητες ανάγκες τους.
- Προτιμούν οι γνώσεις που θα αποκομίσουν **να έχουν νόημα** για τη ζωή τους και αν είναι δυνατόν οι όποιες δεξιότητες αποκτήσουν **να έχουν άμεση εφαρμογή**.
- Μαθαίνουν κατ' εξοχήν με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες τους (**η βιογραφία τους είναι καταλυτικός παράγοντας μάθησης**).
- **Τείνουν να αναλάβουν υπεύθυνο ρόλο** στην πορεία της εκπαίδευσής τους (αυτοδιαχειριζόμενη μάθηση - self-directed learning).
- Αντιμετωπίζουν **πολλά και διαφορετικά εμπόδια** σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε μαθησιακές διεργασίες (κοινωνικές υποχρεώσεις, προϋπάρχουσες γνώσεις, πίεση χρόνου κ.ά.).

Αγαπητέ κ.....

Λόγω μιας ξαφνικής ασθένειας της κόρης μου (ευτυχώς δεν ήταν Covid-19), δεν μπόρεσα να πάρω μέρος στην ΟΣΣ, πράγμα που το επιθυμούσα πολύ. Σας παρακαλώ όταν στείλετε το θέμα της δεύτερης εργασίας αναρτήστε στο Forum κάποιες γραπτές οδηγίες για το χειρισμό των ερωτημάτων και την απάντησή τους. Σας ευχαριστώ για την κατανόηση.

Κ.Λ.

Γεια σας,

Θα σας παρακαλούσα, να μου δίνετε μερικές ημέρες παράτασης υποβολής της 3ης εργασίας, προκειμένου να ολοκληρώσω την εργασία μου. Ο κύριος λόγος είναι ότι, δεν προλαβαίνω στην προκαθορισμένη ημερομηνία καθώς ο φόρτος εργασίας μου ήταν ιδιαίτερα αυξημένος (ταξίδι στο εξωτερικό). Αυτό το γεγονός σε συνδυασμό με άλλες οικογενειακές υποχρεώσεις, αλλά και το ότι η παράδοση της εργασίας συμπίπτει με την παράδοση της εργασίας της άλλης Θ.Ε. που επίσης παρακολουθώ συνέβαλαν μαζί στο να βρίσκομαι εκτός του χρονοδιαγράμματος μελέτης μου. Ευχαριστώ.

Π. Μ.

Αγαπητέ κ.....

Έχοντας υπόψη το χρονοδιάγραμμα των Ο.Σ.Σ της ΕΚΕ50 ήλπιζα ότι θα μπορούσα να πάρω μέρος στην 3η ΟΣΣ. Ωστόσο, λόγω επιπλοκών που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη μου είμαι αναγκασμένη να παραμείνω κλινήρης. Θα σας παρακαλούσα ωστόσο, να μου στείλετε σχόλια παρατηρήσεις που θεωρείτε αναγκαία για την εκπόνηση της εργασίας. Σας ευχαριστώ θερμά.

Ι. Μ.

Αγαπητέ κ.....

Παραλάβετε αυτό το κείμενο; Σας το έστειλα την Κυριακή. Ομολογώ ότι από την Τετάρτη που μιλήσαμε και μου είπατε τα νέα για τη πορεία της διπλωματικής μου εργασίας μια σειρά αρνητικών συναισθημάτων με κατατρέχουν. Έχω φτάσει σε σημείο να ξυπνάω τη νύχτα από τη στεναχώρια μου, σαν να έχω χάσει αγαπημένο μου πρόσωπο. Ξέρετε, έχω επενδύσει πολλά στην προσπάθειά μου στο Ε.Α.Π. και αναρωτιέμαι εάν αυτή η κρίση σταθεί εμπόδιο στο να ολοκληρώσω αυτό τον αγώνα μου, αφού τα περιθώρια της ενασχόλησής μου με αυτή την προσπάθεια στενεύουν δραματικά, λόγω των "ανταγωνιστικών ενδιαφερόντων", που, επίσης, εξακολουθούν να υπάρχουν και να ομορφαίνουν - ευτυχώς - τη ζωή μου (μιλάω για τα παιδιά και τα εγγόνια μου). Επιπλέον, επειδή μέχρι τώρα, στη διάρκεια όλων μου των σπουδών και στη Κοινωνιολογία και στη Φιλολογία είχα συνηθίσει να διαβάζω πολύ και να αμείβομαι αντίστοιχα, τίθεται και ζήτημα αυτοπραγμάτωσης. Μήπως, τώρα στα 53 χρόνια μου ξόφλησα και δεν αξίζω πια (ως φοιτήτρια); Τότε, προς τι να συνεχίσω και να αγωνίζομαι; Και εάν συνεχίσω, όπως λέτε να αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές, αν μετά από όλη αυτή την έρευνα σε βιβλιοθήκες και την πολύωρη προσπάθεια μπροστά στον υπολογιστή, καταλήξω πάλι στο ίδιο αποτέλεσμα ποια θα είναι η συνέχεια; Θα περιμένω τη συμβουλή σας με αγωνία.

Θ. Α.

**Ο αυτοπροσδιορισμός των ενηλίκων
επηρεάζει καταλυτικά
τη μάθησή τους!**

**Η εμπειρία είναι ταυτόχρονα διευκολυντικός
παράγοντας και εμπόδιο για την μάθηση στην
ενηλικιότητα**

Καλές πρακτικές

Κάθε πρόγραμμα σπουδών έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες, τις δικές του απαιτήσεις και τις δικές του δυνατότητες.

Ωστόσο υπάρχουν μερικές πρακτικές που μοιάζει ότι μπορούν (με κατάλληλες προσαρμογές) να εφαρμόζονται σε όλες τις θεματικές ενότητες.

Οι πρακτικές που θα παρουσιαστούν εν συντομία αντλήθηκαν από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και αφορούν: (α) στην αρχική επικοινωνία, (β) σε ασκήσεις που συμβάλλουν στη ανάπτυξη της ομάδας, (γ) στην ανατροφοδότηση των γραπτών εργασιών, και (δ) την οργάνωση των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων.

Η πρώτη επικοινωνία με την ομάδα!

ΔΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΛΑΟΥΖΙΔΗΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ &
ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
e-mail: gkoulaouzidis@eap.gr

Τετάρτη, 5 Οκτωβρίου 2022

Αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι, μέλη του τμήματος ΗΛΕ-41,

Καλώς ήλθατε στην οικογένεια της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και καλή ακαδημαϊκή χρονιά!

Εύχομαι η επιστολή μου αυτή να σας βρίσκει όλους καλά και γεμάτους αισιοδοξία για το νέο σας ξεκίνημα στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Η συγκεκριμένη επιστολή είναι η πρώτη που λαμβάνετε από μένα με την ιδιότητα του καθηγητή σας στο πλαίσιο της επικοινωνίας στη Θεματική Ενότητα «**ΚΕ 50 – Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων**». Στην πορεία της χρονιάς θα λαμβάνετε αρκετά συχνά ανάλογες επιστολές τις οποίες θα βρίσκετε αναρτημένες στο forum του τμήματός μας στον ηλεκτρονικό χώρο εκπαιδευτικής διαδικασίας (<http://study.eap.gr>). Οι επιστολές αυτές είναι δυνατό να έχουν τη μορφή ενός σύντομου μηνύματος ή μια πιο εκτενούς επιστολής σε μορφή pdf που θα αναρτάται ως συνημμένο αρχείο.

Η θεματική μας ενότητα, ανήκει στο πρώτο έτος του μεταπτυχιακού προγράμματος. Γνωρίζοντας το περιεχόμενο όλων των θεματικών του προγράμματος σπουδών που παρακολουθείτε, αλλά και έχοντας διδάξει όλες σχεδόν τις θεματικές ενότητες, θεωρώ ότι η συγκεκριμένη ενότητα είναι μια από τις **βασικότερες**. Και αυτό γιατί στην ουσία πρόκειται για την **θεματική ενότητα – θεμέλιο** των σπουδών σας. Στο πλαίσιο της θα γνωρίσετε το καλά το θεωρητικό πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, δηλαδή τις θεωρητικές αρχές που διέπουν τη μάθηση και τη διδασκαλία ενώ επίσης θα συζητήσουμε εκπαιδευτικές τεχνικές αλλά και τη σημασία της ομαδικής μάθησης, δηλαδή τη μαθησιακή διεργασία που αναπτύσσεται στο πλαίσιο ομάδων μάθησης. Η θεματική μας ενότητα θα σας βοηθήσει να ανταποκριθείτε στις απαιτήσεις της ενότητας ΕΚΕ-52 του δευτέρου έτους αλλά κυρίως οι πρακτικές εφαρμογές που εμπεριέχονται στο περιεχόμενό της, θα σας βοηθήσουν να γίνετε καλύτεροι εκπαιδευτές και καλύτερες εκπαιδευτριες ενηλίκων.

Στο σημείο αυτό θα κάνω μια μικρή παρένθεση γιατί θεωρώ ότι είναι σκόπιμο να αφιερώσω λίγες γραμμές για να σας μιλήσω για μένα. Ονομάζομαι, λοιπόν, Γιώργος Κουλαουζίδης είμαι 55 ετών και ζω κυρίως στη Θεσσαλονίκη με την οικογένειά μου, ενώ επίσης περνάω αρκετό χρόνο και στην Πάτρα που είναι η έδρα του ΕΑΠ. Σπούδασα μαθηματικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, και έκανα τις μεταπτυχιακές μου σπουδές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στο University of Surrey αλλά και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ακολουθώντας και εγώ τη μέθοδο της εκπαίδευσης από απόσταση. Εκπόνησα τη διδακτορική μου διατριβή στο Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Κρήτης με θέμα την διερεύνηση των βιογραφικών παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αντίληψης των εκπαιδευτών ενηλίκων για τον επαγγελματικό τους ρόλο. Με ενδιαφέρει κάθε πτυχή της εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά με απασχολεί λίγο περισσότερο η εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων, το φαινόμενο της ανθρωπίνης μάθησης, η βιογραφική ερευνητική προσέγγιση καθώς και η εφαρμογή της θεωρίας της μετασχηματιστικής μάθησης (ιδίως σε σχέση με το ζήτημα του κριτικού στοχασμού). Το 2019, εκδόθηκε το πρώτο μου

βιβλίο με θέμα την εκπαίδευση ενηλίκων το οποίο είναι ένας **μυθιστορηματικός διάλογος** μεταξύ δύο ανθρώπων σχετικά με το πεδίο. Το βιβλίο αυτό που δεν προσφέρεται από το ΕΑΠ μπορείτε να το βρείτε στην ιστοσελίδα που σας παραθέτω και να ρίξετε μια διαγωνία ματιά στο περιεχόμενό του το οποίο έχει ως στόχο την απλή παρουσίαση του πεδίου σε νέους εκπαιδευτές (Ένας διάλογος για την **εκπαίδευση ενηλίκων** - metaikmio.gr).

Η εκπαίδευση από απόσταση είναι μια απαιτητική διεργασία που για να είναι αποτελεσματική **χρειάζεται την καλή και συχνή επικοινωνία** μεταξύ εκπαιδευμένων και εκπαιδευτών. Αυτή η σχέση πρέπει να είναι αμφίδρομη. Ευτυχώς, η τεχνολογία σήμερα μας δίνει τη δυνατότητα να επικοινωνούμε με πολλούς τρόπους. Μεταξύ μας, η επικοινωνία θα γίνεται βασικά με τη χρήση του γνωστού περιβάλλοντος ηλεκτρονικής υποστήριξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ιστοσελίδα <http://study.eap.gr>. Εκεί όπως σας είπα θα αναρτώνται οι επιστολές μου αλλά και ότι χρήσιμο υλικό πρέπει να είναι στη διάθεσή σας για να ολοκληρώσετε με επιτυχία τη θεματική ενότητα. Ήδη έχω αναρτήσει τους Οδηγούς Μελέτης των βιβλίων της θεματικής μας. Επίσης μπορούμε να επικοινωνούμε με χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η ηλεκτρονική διεύθυνση μου εμφανίζεται στην αρχή αυτής της επιστολής. Η επικοινωνία θα γίνεται μόνο μέσω των ακαδημαϊκών e-mail δηλαδή αυτών που έχουν τη μορφή **XXXXX@ac.eap.gr**. Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από τον τρόπο επικοινωνίας να είστε βέβαιοι ότι η ανταπόκρισή μου στα μηνυμάτά σας θα είναι όσο το δυνατόν πιο **άμεση**.

Ας δούμε όμως μερικά στοιχεία για τη θεματική μας ενότητα. Το υλικό της ενότητας στηρίζεται σε τρία σημαντικά συγγράμματα: του Peter Jarvis, του David Jaques και του Knud Illeris. Τον πρώτο και τον τελευταίο από τους τρεις αυτούς σημαντικούς επιστήμονες τους έχω γνωρίσει προσωπικά. Επίσης στο υλικό μελέτης περιλαμβάνονται και δύο συνεντεύξεις με τους καθηγητές Alan Rogers και Peter Jarvis τις οποίες μπορείτε να βρείτε στο διδακτικό υλικό που σας δίνεται ψηφιακά από την ιστοσελίδα <https://study.eap.gr/mod/glossary/view.php?id=2338>. Εδώ υπάρχουν και άλλα κείμενα που θα σας φανούν χρήσιμα. Τα κείμενα αυτά είναι τα ελάχιστα απαραίτητα για την ολοκλήρωση της θεματικής. Στην πορεία της χρονιάς θα προσπαθήσω να εμπλουτίσω τη συζήτησή μας με επιπλέον πηγές. Αρκετές φορές θα χρειαστεί και σεις να ανατρέξετε σε επιπρόσθετες πηγές, σε βιβλία, ιστοσελίδες και επιστημονικά περιοδικά για να μάθετε περισσότερα και να έχετε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα ιδιαίτερα όταν θα κληθείτε να συντάξετε τις εργασίες σας. Αυτή η αναζήτηση θα σας φανερί ιδιαίτερα χρήσιμη αφού κάτι ανάλογο αλλά σε μεγαλύτερη έκταση θα κληθείτε να κάνετε όταν και αν με το καλό αποφασίσετε να εκπονήσετε διπλωματική εργασία κάτι που προσωπικά το θεωρώ πολύ χρήσιμο. Σε αυτό το εγχείρημα τη αναζήτηση πηγών και βιβλιογραφίας, θα είμαι δίπλα σας και θα σας υποστηρίξω όσο το δυνατόν περισσότερο.

Η φρενιτή χρονιά είναι ιδιαίτερη επειδή είναι η πρώτη χρονιά που μετά από 17 χρόνια άλλαξε το εκπαιδευτικό υλικό της θεματικής. Το υλικό που θα σας σταλεί είναι 4 βιβλία. Από αυτά το ένα (του ομότιμου καθηγητή Αλέξη Κόκκου) θα το αξιοποιήσετε στην ενότητα ΕΚΕ52 και ίσως στοχευμένα φέτος σε κάποιες περιπτώσεις. Τα κύρια βιβλία είναι τα άλλα τρία με βασικό το βιβλίο του Peter Jarvis. Επίσης σημαντικό είναι το βιβλίο του David Jaques που για μένα είναι ότι καλύτερο κυκλοφορεί για τη μάθηση σε ομάδες και βέβαια το βιβλίο του Knud Illeris που σας προσφέρει μια βαθιά κατανόηση του φαινομένου της μάθησης. Για κάθε βιβλίο υπάρχει οδηγός μελέτης. Οι οδηγοί που ανάρτησα στο forum της θεματικής έχουν υποβληθεί για πιστοποίηση. Η διαδικασία έχει αργήσει αλλά 99% δεν θα υπάρξουν αλλαγές. Και αν υπάρξουν θα σας ενημερώσω άμεσα! Άρα θα πρέπει να συμβουλευόμαστε το χρονοδιάγραμμα μελέτης, να βλέπετε πιο κεφάλαιο πρέπει να μελετήσετε ανά εβδομάδα (ή ποια κεφάλαια) και μετά να διαβάσετε τον οδηγό μελέτης που θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε το κεφάλαιο. Επίσης θα βρείτε στον κάθε οδηγό, δραστηριότητες και ασκήσεις που θα πρέπει να κάνετε.

Για να ολοκληρώσετε με επιτυχία τη θεματική ενότητα θα πρέπει να συντάξετε τουλάχιστον **τρεις (3) από τις τέσσερις (4) γραπτές εργασίες**, τα θέματα των οποίων θα αναρτώνται έγκαιρα ώστε να ξεκινήσετε χωρίς άγχος τη συγγραφή τους. Τις εργασίες που θα συντάξετε θα τις αναρτήσετε στην ηλεκτρονική πλατφόρμα study.eap.gr. Προσοχή θα ήθελα να δώσετε στις καταληκτικές ημερομηνίες υποβολής που εμφανίζονται στο χρονοδιάγραμμα σπουδών. Η καταληκτική ημερομηνία είναι πάντα η **Δευτέρα μετά την Κυριακή** που συνήθως ορίζεται στο πρόγραμμα ως τελευταία ως τελευταία μέρα υποβολής. Θα πρέπει να προσπαθήσετε να είστε συνεπείς γιατί οι παρατάσεις δε δίνονται πλέον με ευκολία ιδίως όταν είναι πέρα των δύο (2) ημερών.

Όλες οι συναντήσεις θα είναι ηλεκτρονικές. με χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας τηλεδιασκέψεων Webex (Cisco). Οι συναντήσεις (ΟΣΣ) δεν έχουν οριστεί ακόμη αλλά σίγουρα θα εμφανιστούν μέχρι το τέλος της εβδομάδας οπότε και θα σας ενημερώσω για την πρώτη συνάντησή! Σε αυτήν θα έχουμε την ευκαιρία να γνωριστούμε καλύτερα, να συζητήσουμε εκτενέστερα τους στόχους της θεματικής ενότητας, τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης των σπουδών σας, τη μεταξύ μας συνεργασία και τη μεθοδολογία με την οποία θα συντάξετε την πρώτη σας εργασία. Θα είναι πολύ χρήσιμο, όταν έλθετε στη συνάντηση, να έχετε ήδη μελετήσει όσα προβλέπονται από το χρονοδιάγραμμα μελέτης που έχετε ήδη στα χέρια σας.

Ας επιστρέψουμε όμως στην επικοινωνία και τη γνωριμία μας. Για να πετύχει η επικοινωνία που ξεκινάμε σήμερα θεωρώ ότι είναι απολύτως απαραίτητο να **απαντήσετε στο forum του τμήματός μας (ΗΛΕ -41) ότι διαβάσατε την επιστολή αυτή**. Κοιτάζοντας την κατάσταση με τα ονόματα της ομάδας μας διαπίστωσα ότι με τους περισσότερους δεν έχουμε συναντηθεί μέχρι σήμερα. Θα βοηθούσε λοιπόν να αναρτήσετε στο forum της θεματικής μας στην απάντηση που αναφέρω παραπάνω **μια παράγραφο 5-10 γραμμών**, δηλαδή ένα πολύ σύντομο βιογραφικό σας σημείωμα στο οποίο θα ήθελα να αναφέρετε κυρίως το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό σας προφίλ και τη σχέση σας με την εκπαίδευση ενηλίκων. Αν προσθέσετε και μια φωτογραφία στο προφίλ σας τότε θα με βοηθήσετε ακόμη περισσότερο να σας γνωρίσω κατά την πρώτη μας συνάντηση. Σας παρακαλώ θερμά να **μη αναρτήσετε κάποιο τυποποιημένο πολυσέλιδο βιογραφικό** αλλά ένα κείμενο που θα γράψετε ειδικά για την επικοινωνία μας. Νομίζω ότι έτσι θα ξεκινήσουμε σε μια σωστή βάση.

Κλείνοντας, θα ήθελα να σας δηλώσω ότι θεωρώ τις συναντήσεις μας **πολύ κρίσιμες για την πορεία των σπουδών σας**. Ιδιαίτερα η πρώτη συνάντησή εκτιμώ ότι είναι καταλυτική για την συνεργασία μας όλη τη χρονιά και γι' αυτό θα σας παρακαλούσα να έλθετε για να τα πούμε από κοντά.

Σας εύχομαι καλή αρχή και καλή συνέχεια!

Με φιλότητα,

Δρ. Γεώργιος Α. Κουλαουζίδης
Επίκουρος Καθηγητής Μεθοδολογίας Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Συντονιστής ΕΚΕ 50, ΕΚΕ 52
Βοηθός Διευθυντής ΜΠΣ «Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Διαβάστε το τελευταίο μου κείμενο στο: [H εμπειρία της πανδημίας της νόσου covid-19 στην εκπαίδευση και κατάρτιση \(imegseevee\)](https://www.instagram.com/imegseevee) . Ίσως να το βρείτε ενδιαφέρον!!

Ασκήσεις που συμβάλλουν στη δόμηση της ομάδας (στις ΟΣΣ)

(από τον Παναγιώτη Κουτροβίδη, ΣΕΠ στην ΕΚΕ52)

Οι διαδικτυακές ΟΣΣ είναι εκ της φύσης τους **αρκετά απρόσωπες, ενώ η συχνότητά τους περίπου κάθε 1,5 -2 μήνες δυσχεραίνει την καλλιέργεια οικείου κλίματος μεταξύ των συμμετεχόντων.** Η επιλογή μιας μερίδας φοιτητών περισσότερο να παρακολουθούν (ίσως και με κλειστές κάμερες!) και λιγότερο να παρεμβαίνουν στις ΟΣΣ, δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την δημιουργία κλίματος ομάδας.

Παρακάτω περιγράφονται μια σειρά ασκήσεων που έχουν αξιοποιηθεί στις ΟΣΣ και βοηθούν την προσωπική εμπλοκή των φοιτητών στη μαθησιακή διεργασία, την αυτό-αποκάλυψή τους μέσω της αναφοράς προσωπικών πληροφοριών, στοιχεία που βοηθούν σημαντικά να «σπάσει ο πάγος» και να δημιουργηθεί ένα ευχάριστο κλίμα οικειότητας που διαπνέει όλη τη συνάντηση.

«Μια παράξενη πληροφορία για μένα»

Τα μέλη της ομάδας καλούνται να μοιραστούν με την υπόλοιπη ομάδα μια πληροφορία που θεωρούν ότι είναι κάπως παράξενη / αστεία και τους αφορά ή δεν είναι πολύ γνωστή, κάτι που γενικά θα μπορούσε να μας δημιουργήσει έκπληξη. Η άσκηση αυτή προτείνεται για την πρώτη συνάντηση καθώς βοηθά την αλληλογνωριμία, ενώ βοηθά τον καθένα (και τον Καθηγητή) να θυμάται πιο εύκολα τους υπολοίπους. Ο σύμβουλος-καθηγητής μπορεί πολύ διακριτικά και με χιούμορ να σχολιάζει τις «παράξενες» πληροφορίες.

«Δείξε μου τι φοράς/ Δείξε μου το χώρο σου»

Οι φοιτητές καλούνται με την βοήθεια της κάμερας να μας δείξουν τι φορούν κατά την διάρκεια της συνάντησης ή εναλλακτικά περιφέροντας την κάμερα στοιχεία από το χώρο που βρίσκονται. Πρόκειται για μια άσκηση «αυτοαποκάλυψης» που προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα και οικειότητά στην ομάδα, ενώ οι περισσότεροι συμμετέχοντες την αντιμετωπίζουν με έκπληξη και χιούμορ. Συνήθως φορούν πλέον πρόχειρα ρούχα, φόρμες, πιζάμες, παντόφλες ή αθλητικά παπούτσια, ενώ συμμετέχουν από χώρους του σπιτιού τους, που επίσης «συστήνουν» στην ομάδα με αρκετή δόση χιούμορ. **Προσοχή: αν για οποιαδήποτε λόγο κάποιος ή κάποια δεν θέλει να συμμετάσχει στην διαδικασία, θα πρέπει να γίνει σεβαστό.**

«Αυτό δεν είναι τίποτα...»

Οι συμμετέχοντες καλούνται να μοιραστούν με την ομάδα μια ξεχωριστή (παράξενη, δύσκολη, αστεία) γι αυτούς εκπαιδευτική εμπειρία που μπορεί να έχουν ζήσει είτε σαν εκπαιδευόμενοι, είτε σαν εκπαιδευτές, εστιάζοντας στα συναισθήματα που τους δημιουργήθηκαν από αυτή. Παίρνοντας το λόγο ο επόμενος /νη ξεκινά λέγοντας «αυτό δεν είναι τίποτα...Να σα πω εγώ τι μου έχει συμβεί...».

Κατά την άσκηση αυτή αναδύονται πολλά και ποικίλα συναισθήματα, ενώ συνήθως οι συμμετέχοντες ακούνε με ενσυναίσθηση και αναστοχασμό τις ιστορίες των άλλων. Σε κάποιες περιπτώσεις ο εκπαιδευτής μπορεί για να αποφορτίσει το συναίσθημα να αναπλαισιώσει , όσα ακούστηκαν στο πλαίσιο μιας – δύσκολης- ιστορίας.

«Τι θέλω να γίνω όταν μεγαλώσω...»

Είναι άσκηση που προτείνεται για την τελευταία συνάντηση, όπου τα μέλη της ομάδας καλούνται να μοιραστούν ένα προσωπικό τους όνειρο/σχέδιο για το μέλλον που μπορεί να είναι επαγγελματικό ή οποιοδήποτε άλλο. Κατά τη διαδικασία αυτή του μοιράσματος, η ομάδα συσφίγγει τους δεσμούς της , καθώς οι συμμετέχοντες έρχονται σε επαφή και αποκαλύπτουν κάτι πολύ προσωπικό.

Ασκήσεις που συμβάλλουν στη δόμηση της ομάδας (στις ΟΣΣ)

Οι συμμετέχοντες ξεχώρισαν ιδιαίτερα θετικά αυτές τις ασκήσεις όταν συμπλήρωσαν το έντυπο κρίσιμων γεγονότων ΟΣΣ, αναφέροντάς τες ως «πολύ χρήσιμες» και «ένιωσαν θετική έκπληξη». Στις ασκήσεις αυτές δίνεται ο λόγος με τη σειρά σε όλα τα μέλη της ομάδας, ενώ ξεκινά πρώτος ο σύμβουλος-καθηγητής, δίνοντας το παράδειγμα, αλλά και το συναισθηματικό στίγμα. Είναι φανερό ότι οι ασκήσεις όπως επιγράφηκαν εστιάζουν στα συναισθήματα, που δρουν καταλυτικά στην δυναμική και διεργασία της ομάδας, διευκολύνοντας την επίτευξη των στόχων των συναντήσεων.

Ερωτηματολόγιο κρίσιμων γεγονότων ΟΣΣ

1. Σας παρακαλώ αφιερώστε 5 λεπτά για να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις για την Ομαδική Συμβουλευτική Συνάντηση.
2. Αν δεν μπορείτε να απαντήσετε κάποια ερώτηση αφήστε την κενή. Στην επόμενη ΟΣΣ θα συζητήσουμε και θα σχολιάσουμε όλοι μαζί τις απαντήσεις.
3. Τα όσα γράφετε θα μας βοηθήσουν να οργανώσουμε τις συναντήσεις μας με τρόπο που να ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες σας.

1. Σε ποια στιγμή κατά τη διάρκεια της ΟΣΣ αισθανθήκατε μεγαλύτερη οικειότητα με όσα συμβαίνουν στην ηλεκτρονική αίθουσα;

2. Σε ποια στιγμή κατά τη διάρκεια της ΟΣΣ αισθανθήκατε περισσότερο απόμακρο σε σχέση με όσα συμβαίνουν στην ηλεκτρονική αίθουσα;

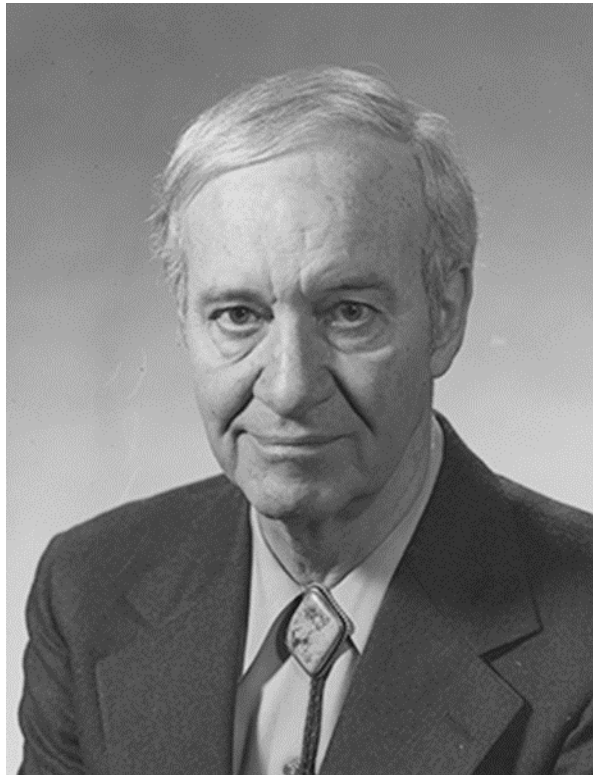
3. Ποια δραστηριότητα ή ποια παρέμβαση (είτε του καθηγητή ή κάποιου συναδέλφου σας) βρήκατε ιδιαίτερα χρήσιμη;

4. Ποια δραστηριότητα ή ποια παρέμβαση (είτε του καθηγητή ή κάποιου συναδέλφου σας) θεωρείτε ότι σας δημιούργησε ερωτηματικά ή σύγχυση;

5. Υπήρχε κάτι στη συνάντηση για το οποίο αισθανθήκατε έκπληξη; (αυτό θα μπορούσε να αφορά κάποια δική σας αντίδραση, ή κάτι που έκανε κάτι άλλος ή οτιδήποτε άλλο)

Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας!

Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση των γραπτών εργασιών

Malcolm Knowles (1913-1977)
Θεωρία της Ανδραγωγικής

Πιθανόν το πιο συντριπτικό κτύπημα σε κάθε αυτοπροσδιορισμένο ενήλικο άτομο είναι η βαθμολογία του από ένα άλλο άτομο. Αυτή η διαδικασία δεν αποτελεί αξιολόγηση με εκπαιδευτικούς όρους. Στην πραγματικότητα δεν έχει να κάνει με μάθηση. Είναι αντί-μάθηση.

Η αξιολόγηση σύμφωνα με την ανδραγωγική οφείλει να είναι στην πραγματικότητα μια επανάληψη της αυτοδιάγνωσης.

Ανατροφοδότηση των γραπτών εργασιών

[με στοιχεία που στείλαν και οι Άγγελος Καβασάκαλης και Μάνος Παυλάκης (ΕΚΕ53), η Γεωργία Ρωτίδη (ΕΚΕ50)]

Η αξιολόγηση των εργασιών δεν περιορίζεται στην απλή ανάρτηση ενός βαθμού ή στην ανάρτηση ενός βαθμού με ένα σύντομο σχόλιο στο σχετικό πλαίσιο σχολιασμού που προσφέρει το study.eap.gr. Η αξιολόγηση λειτουργεί ως μαθησιακή διεργασία και ως τέτοια γίνεται με πολλούς τρόπους. Μια πλήρης ανατροφοδότηση περιλαμβάνει εκτός από τον βαθμό τα παρακάτω στοιχεία (όλα ή συνδυασμό τους)

- 1. Ένα σύντομο σχόλιο στο σχετικό πλαίσιο σχολιασμού**
- 2. Την γραπτή εργασία η οποία επιστρέφεται με σχόλια πάνω στην εργασία τα οποία αφορούν κυρίως το περιεχόμενο αλλά και δευτερευόντως τη δομή της εργασίας**
- 3. Μια ποσοτική αποτύπωση της αξιολόγησης ανά άξονα (σχάρα αξιολόγησης)**
- 4. Μια επιστολή όπου δίνονται στοιχεία για την αξιολόγηση όπως και οι άξονες που αξιοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του περιεχομένου**
- 5. Μια καλή εργασία, δηλαδή μια εργασία που βαθμολογήθηκε με άριστα (βαθμός ≥ 8.5)**

Ένα σύντομο σχόλιο στο σχετικό πλαίσιο σχολιασμού

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟ...

Αναγνωριστικό Turnitin: 1959072595

Σχόλια ανατροφοδότησης

Αγαπητή κ...

Διάβασα την εργασία σας με προσοχή. Πρόκειται για μια καλή προσπάθεια να περιγραφούν τα βασικά στοιχεία της θεωρητικής προσέγγισης του Φρέιρε που ζητούσε η εργασία αλλά και να σχεδιαστεί στη βάση αυτών των στοιχείων μια παρέμβαση. Δείτε την επιστολή 1 για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με τις προσδοκίες μας για την εργασία αυτή. Νομίζω ότι σε γενικές γραμμές έχετε κατανοήσει το θεωρητικό πλαίσιο αν και σε κάποια σημεία πρέπει να εμβαθύνετε. Δείτε τα σχόλιά μου στην εργασία. Το παράδειγμά σας είναι καλό. Σχολές Γονέων βέβαια γίνονται μόνο με πρωτοβουλία των Δήμων. Το πρόγραμμα που αναφέρατε δεν ισχύει πια. Τα μέσα που επιλέξατε είναι ενδιαφέροντα. Ωστόσο μη ξεχνάτε ότι οι συμμετέχοντες έχουν εμπειρία από την ανατροφή παιδιών με αναπηρία οπότε αναρωτιέμαι πώς θα τους βοηθούσαν τα συγκεκριμένα μέσα...ιδίως οι φωτογραφίες στο τέλος! Εκείνο όμως που πρέπει να φροντίσετε είναι ο τρόπος έκφρασης των ιδεών σας. Δείτε και πάλι τα σχόλιά μου....Νομίζω ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης!

Φιλικά

Γιώργος Κουλαουζίδης

Η γραπτή εργασία η οποία επιστρέφεται με σχόλια πάνω στην εργασία τα οποία αφορούν κυρίως το περιεχόμενο αλλά και δευτερευόντως τη δομή της εργασίας

The screenshot displays a Microsoft Word document titled "2 ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ_ΜΕ ΣΧΟΛΙΑ". The interface is in Greek, showing the "Αναθεώρηση" (Review) tab. The document content includes a header "19η Νοεμβρίου 2022", a section titled "ΕΙΣΑΓΩΓΗ", and a section titled "ΚΥΡΙΟΣ ΣΩΜΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ". The main text discusses educational goals and the role of the teacher. A sidebar on the right contains several comment threads, each starting with "George A. Koulaouzidis" and "Λυσιμ.". The bottom status bar shows "Σελίδα 1 από 8", "1454 λέξεις", "10215 χαρακτήρες", "Ελληνικά", "Εισαγωγή", "Προσαρμοστικότητα: Ετοιμο", and a system tray with the date "9/3/2023" and time "1:54 μμ".

Ποσοτική αποτύπωση της αξιολόγησης ανά άξονα (σχάρα αξιολόγησης)

ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ)						
Αξιολόγηση Εισαγωγής (20% επί του τελικού βαθμού)		10-8	7-5	0-4		
1. Κατανόηση του θέματος	Πλήρης κατανόηση του θέματος και αναφορά στα επιμέρους ζητήματα		Μέτρια κατανόηση, περιγραφική προσέγγιση για ορισμό του θέματος	6	Ελλιπή κατανόηση του θέματος. Καμία προσέγγιση να καθοριστεί το θέμα	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
2. Βάσεις και ενδείξεις προθέσεων	Εκκρίβη θέση και συγκεκριμένες προθέσεις		Γενικές ενδείξεις θέσεων και προθέσεων	5	Καμία εμφανής θέση ή πρόθεση	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
3. Προσιμότητα του αναγνώστη	Σαφείς οδηγίες για τις προθέσεις και τη δομή της εργασίας		Οι προθέσεις και η δομή της εργασίας δεν είναι ιδιαίτερα σαφείς	5	Ασαφείς προθέσεις και έλλειψη οδηγίων σχετικά με τη δομή	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
		0	16	0	Συμμετοχή στο βαθμό: 1,1	
ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ)						
Αξιολόγηση του κόρπου μέρους (40% επί του τελικού βαθμού)		10-8	7-5	0-4		
1. Λογική αντανάγξη	Υπάρχει λογική αντανάγξη και παραδείγματα επιχειρημάτων		Η αντανάγξη των σκέψεων, θα μπορούσε να οργανωθεί καλύτερα	6	Ανοργανωτές σκέψεις και ιδέες. Έλλειψη στην επιχειρηματολογία	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
2. Κανονιστικά χαρακτηριστικά, αυθεντική σκέψη	Εμφανής δημιουργική σκέψη	8	Δεν είναι εμφανής η προσωπική σκέψη. Έλλειψη επεξεργασίας των επιμέρους ζητημάτων		Πολύ μεγάλη εδάρτηση από εργασίες άλλων (εκτενή τιμήματα από εργασίες άλλων)	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
3. Σχετικότητα με το θέμα	Όλα τα αναφερόμενα είναι σχετικά με το θέμα		Μερικά από τα αναφερόμενα δεν βοηθούν στην αντανάγξη του θέματος	5	Η εργασία περιέχει πολλά σχετικά με το θέμα στοιχεία	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
4. Χρήση βιβλιογραφίας και πηγών	Ικανοποιητική χρήση βιβλιογραφίας και πηγών		Μέτρια χρήση βιβλιογραφίας και πηγών		Μη ουσιαστική χρήση βιβλιογραφίας και πηγών ή έλλειψη ικανής βιβλιογραφίας	4
5. Χρήση σχημάτων και πινάκων	Τα σχήματα και οι πίνακες είναι σωστά τοποθετημένα και ενισχύουν το περιεχόμενο		Τα σχήματα και οι πίνακες είναι σωστά τοποθετημένα αλλά δεν ενισχύουν το περιεχόμενο		Τα σχήματα και οι πίνακες δεν είναι σωστά τοποθετημένα και δεν ενισχύουν το περιεχόμενο	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
6. Χρήση άλλων στοιχείων (π.χ προσωπική εμπειρία, βιωματικά)	Επιλογή ορθών στοιχείων και χρήση τους για ενίσχυση των επιχειρημάτων		Μερική επιλογή ορθών στοιχείων αλλά χωρίς ιδιαίτερο ρόλο στην ενίσχυση των επιχειρημάτων	5	Κακή επιλογή άλλων στοιχείων για ενίσχυση των επιχειρημάτων	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
7. Κριτική ανάλυση	Κακή κριτική ανάλυση		Η ανάλυση έχει στοιχεία κριτικής αλλά δε γίνεται ολοκληρωμένα		Η ανάλυση δεν περιέχει κριτικά στοιχεία	4
8. Συσχετισμός με υπάρχουσες θεωρίες και πρακτικές	Ορθός συσχετισμός με υπάρχουσες θεωρίες και πρακτικές		Μερικός συσχετισμός με υπάρχουσες θεωρίες και πρακτικές	5	Καμία συσχέτιση με υπάρχουσες θεωρίες και πρακτικές	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
		8	21	8	Συμμετοχή στο βαθμό: 2,1	

ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ)						
Αξιολόγηση συμμετοχικών (20% επί του τελικού βαθμού)		10-8	7-5	0-4		
1. Κατάσταση εργασίας	Καμία τμήμα συμμετείχαν με συνεισφορά στα διάφορα σημεία που αναλύθηκαν		Συμπεριλαμβανόμενα τμήματα ανέλαβε τα επιμέρους σημεία	5	Η εργασία ολοκληρώθηκε χωρίς συμμετοχές	Μη εφαρμοσίμο σημείο αξιολόγησης
		0	5	0	Συμμετοχή στο βαθμό: 1,0	
ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ)						
Χαρακτηριστικά δομής (20% επί του τελικού βαθμού)		10-8	7-5	0-4		
1. Ομοιογένεια υλικού	Οι πηγές είναι, κατά το δυνατό, ενιαίες και στο τέλος της εργασίας συζητημένες		Οι πηγές δεν είναι πάντα ομοιογενείς και υπάρχουν και στο τέλος της εργασίας	5	Γιακά ληφές ή και καθόλου πηγές	
2. Ομοιογένεια υλικού	Καλή ομοιομορφία		Στην τελική εργασία	5	Πολύ διαφορετικό ανάμεσα	
3. Ομοιογένεια υλικού	Κατάλληλα	10	Αλλάξια	7	Γιακά ληφές	
4. Ομοιογένεια υλικού	Κατάλληλα		Γιακά ληφές	7	Κακή σύνταξη	
5. Ομοιογένεια υλικού	Κατάλληλα		Γιακά ληφές	7	Ανοργανωμένα στη μορφή του κειμένου	
6. Ομοιογένεια υλικού	Κατάλληλα	10	Μεγάλα	5	Μικρά	
7. Ομοιογένεια υλικού	Κατάλληλα		Κατάλληλα	5	Κακή παρουσίαση	
		20	29	0	Συμμετοχή στο βαθμό: 1,4 Τελικός βαθμός: 5,6	

Μια επιστολή όπου δίνονται στοιχεία για την αξιολόγηση όπως και οι άξονες που αξιοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του περιεχομένου

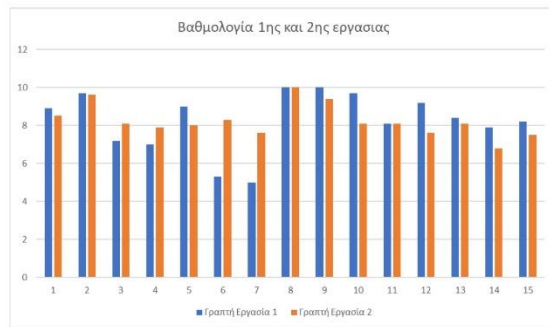

ΔΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΛΑΟΥΖΙΔΗΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 6937-165467
e-mail: gkoulaouzidis@eap.gr

Δευτέρα, 23 Ιανουαρίου 2023

Αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι,

Όπως και την προηγούμενη φορά σας γράφω αυτή την επιστολή μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης της δεύτερης εργασίας. Γενικά είμαι πολύ ευχαριστημένος από την πορεία της ομάδας. Υποβλήθηκαν 15 εργασίες (δηλαδή όλα τα μέλη της ομάδας μας υπέβαλλαν εργασία) και η μέση τιμή της βαθμολογίας ήταν **8,24**, δηλαδή είχαμε μια σταθερή μέση τιμή. Στο παρακάτω γράφημα μπορείτε να δείτε συγκριτικά την πορεία της βαθμολογίας κάθε μέλος της ομάδας μας. Η μπλε ράβδος είναι ο βαθμός της πρώτης εργασίας και η πορτοκαλί ράβδος της δεύτερης. Κάποια μέλη της ομάδας μας μείναν σταθερά, κάποια αυξήσαν σημαντικά την απόδοσή τους ενώ κάποια είδαν μια μικρή πτώση στον βαθμό. Ωστόσο δείτε ότι η χαμηλότερη βαθμολογία είναι κοντά στο 7 ενώ στην πρώτη εργασία είχαμε και τιμές κάτω από 6! Αυτό είναι μια πρόοδος!

Και πάλι επέλεξα μία εργασία από αυτές που εντοπίζονται στο φάσμα 8,5 ως 10 την οποία επισυνάπτω στην επιστολή μου αυτή ώστε να έχετε μια εικόνα μιας εργασίας που ικανοποίησε όλα τα κριτήρια αξιολόγησης. Προφανώς δεν είναι μια τέλεια εργασία (έχει **ξεπεράσει κατά πολύ το όριο των λέξεων**). Ωστόσο, όπως έχω πει ο βαθμός δεν σχετίζεται μόνο με την «τέλειότητα» αλλά και με την όλη προσπάθεια που κάνει κάποιος ή κάποια όπως και με την αίσθηση της επιμέλειας που αποπνέει το κείμενο.

Ας δούμε τώρα μερικές λεπτομέρειες για το περιεχόμενο της εργασίας.

Η εργασία είχε στόχο να σας δώσει την ευκαιρία να κατανοήσετε βαθύτερα τα δύο νέα βιβλία της ύλης, του Jarvis (2022) και του Illeris (2016), και πιο συγκεκριμένα την **συνάφεια της προβληματικής των δύο αυτών στοχαστών ως προς την μάθηση των ενηλίκων**, ζήτημα θεμελιώδες, καθώς οι προεκτάσεις του αφορούν στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων και στη «φιλοσοφία» του εκπαιδευτή ενηλίκων σχετικά με τον ρόλο και τις δεξιότητες του. Η εργασία, δηλαδή, στόχευε στην ανάδειξη της κοινής προβληματικής του **P. Jarvis** και του **K. Illeris**, ως προς μια «ολιστική προσεγγίση» της μάθησης. Όπως γνωρίζουμε, ο Illeris (2016: 176, 177) αναγνωρίζει στον πιο γενικό, ολιστικό, «υπαρξιακό» προσανατολισμό της μάθησης κατά τον Jarvis μια **διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο άτομο και στο περιβάλλον**, που αποτελεί αξίωμα και της δικής του ολιστικής προσεγγίσης για τη μάθηση.

Στη συνέχεια, λοιπόν, της 1^{ης} εργασίας, η οποία εστίαζε στην επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος (άρα του πολιτισμικού πλαισίου) στις άτυπες και τυπικές διεργασίες μάθησης, η 2^η εργασία εστιάζει στην «ολιστική προσεγγίση» των δύο στοχαστών για τη μάθηση, αναδεικνύοντας ότι η μάθηση αποτελεί συνάρτηση πολλών παραμέτρων που συμπεριλαμβάνονται στη διαλεκτική σχέση ατόμου-περιβάλλοντος.

Στο **πρώτο θέμα** τέθηκε η προβληματική της ολιστικής προσέγγισης της μάθησης του Jarvis (2022) και του Illeris (2016), στο πλαίσιο της οποίας αναγνωρίζεται η διαλεκτική σχέση ατόμου-περιβάλλοντος και αναφέρονται ορισμένες διαστάσεις του μαθησιακού φαινομένου.

Εδώ περιμέναμε να επιλέξετε με σαφήνεια δύο (2) από τις προαναφερόμενες στα δεδομένα του θέματος διαστάσεις του μαθησιακού φαινομένου τις οποίες θεωρείτε ως πιο σημαντικές για τη διαμόρφωση της διδακτικής φιλοσοφίας ενός εκπαιδευτή ενηλίκων. Ειδικότερα, ζητούμενο είναι να αναπτυχθούν οι 2 δύο επιλεγμένες διαστάσεις επιλέξουν, με σαφήνεια και περιεκτικότητα, ενώ όπως πάντα θα έπρεπε να υπάρχει τεκμηρίωση των επιλογών σας, με βάση τις απόψεις των θεωρητικών που έχουν μελετήσει.

Ενδεικτικές πηγές:

- ολιστικός, «υπαρξιακός» προσανατολισμός της μάθησης κατά τον Jarvis, διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο άτομο και στο περιβάλλον: Illeris, 2016: 176, 177
- Επιμέρους διαστάσεις της διεργασίας της μάθησης στα βιβλία Jarvis (2022) και του Illeris (2016), π.χ. στο 4^ο κεφ. του Jarvis (2022) και σύνδεση με τα συμπεράσματα του 5^{ου} κεφαλαίου.
- γνωστικοί μηχανισμοί (όπως η απομνημόνευση): Jarvis, στο Illeris, 2016: 177
- ρόλος του σώματος και των αισθήσεων: Jarvis, 2022: 168-69, 193, 199 και Illeris, 2016: 95.
- ρόλος των συναισθημάτων σε κάθε μαθησιακή διεργασία: Jarvis, 2022: 180, 192-94 και Illeris, 2016: 82, 87, 92, 101-108, 111-113, 117, 192-94, 196, 205, 214-219.
- συμμετοχή του ενήλικα στη μαθησιακή διεργασία ως «ολόκλητος» ή ως «εαυτού/προσώπου»: Jarvis, 2022: 181-185, 197-199, 215 και Illeris, 2016: 89-90, 93, 95, 98, 160, 162, 164, 167-170, 172-174, 176-178, 206.
- Θεμελιώδης ρόλος της αλληλεπίδρασης και άρα της ηθικής διάστασης της σχέσης εκπαιδευτή/εκπαιδευτέας – εκπαιδευομένων: Jarvis, 2022: 211-217 και Illeris, 2016: 156.

Στο Β' ερώτημα που ήταν δημιουργικό περιμέναμε να επιχειρήσετε, να διατυπώσετε έναν εντελώς δικό του ορισμό για τη μαθησιακή διεργασία των ενηλίκων ο οποίος λογικά θα περιείχε και τις διαστάσεις που επιλέχθηκαν παραπάνω (αφού ήταν οι πιο σημαντικές). Θεωρώ ότι αν και σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξε μια σύγχυση μεταξύ μάθησης και εκπαίδευσης, οι ορισμοί που δόθηκαν ήταν εξαιρετικά δημιουργικοί.

Στο **δεύτερο θέμα**, η προβληματική αφορούσε στην εφαρμογή στην πράξη των θεωρητικών παραδοχών που εκφράστηκαν στο προηγούμενο θέμα, δηλαδή στη σύνδεση της θεωρητικής συγκρότησης και της οπτικής για τη μάθηση των ενηλίκων, με την εκπαίδευση/τη διδασκαλία ενηλίκων και τη διδακτική φιλοσοφία και πρακτική των φοιτητών/τριών ως εκπαιδευτών/τριών ενηλίκων.

Συγκεκριμένα, ζητήθηκε με βάση τον δικό σας ορισμό μάθησης που διατυπώσατε στο προηγούμενο θέμα και αξιοποιώντας επιπλέον κάποιες από τις διαστάσεις του φαινομένου της μάθησης που εντοπίσατε στη μελέτη σας, να διατυπώσατε τεκμηριωμένα τις προσωπικές αξίες και τις δεξιότητες που θεωρούν ότι οφείλετε να έχετε ως εκπαιδευτές/-τριες ενηλίκων, ώστε η διδακτική σας πρακτική να ανταποκρίνεται στην **προσωπική σας προσέγγιση σχετικά με το φαινόμενο της μάθησης**. Δηλαδή έπρεπε να υπάρχει σύνδεση με τον ορισμό της μάθησης και όχι γενικά να παραθέσατε διάφορα προσόντα ή ικανότητες που έχετε διαβάσει στα βιβλία!

Τέλος έπρεπε να περιγράψετε σύντομα μια καλή πρακτική με την οποία, ως εκπαιδευτές/εκπαιδευτέες ενηλίκων, που εργάζονται σε **διαδικτυακό περιβάλλον**, θα προσπαθούσατε να εφαρμόσετε στην πράξη **την προσωπική σας προσέγγιση για τη μάθηση των ενηλίκων**. Και πάλι υπάρχει σύνδεση και έμφαση στο **διαδικτυακό περιβάλλον!!**

Όπως πάντα περιμέναμε και την τήρηση προδιαγραφών, όπως

- Εξώφυλλο,
- Περιεχόμενα (προαιρετικός πίνακας) αλλά αν επιλεγεί τότε να είναι αισθητικά χρήσιμος (πίνακας περιεχομένων χωρίς σελίδες...δεν υπάρχει),
- Εισαγωγή: Να καλύπτει νοηματικά όλη την εργασία, όχι μόνο το ένα θέμα. Να είναι σύντομη και εύστοχη (π.χ. 2 παραγράφους: 1^η παράγραφος: εισαγωγή στην προβληματική-σημασία του θέματος, 2^η παράγραφος: παρουσίαση δομής/περιεχομένων της εργασίας).
- Δομή εργασίας αντίστοιχη με τα θέματα (2 ενότητες αντίστοιχες με τα 2 θέματα και υποενότητες αντίστοιχες με επιμέρους ερωτήματα/ζητούμενα - σωστό τίτλο, νοηματικά αντίστοιχο)
- Σωστές βιβλιογραφικές παραπομπές και βιβλιογραφικές αναφορές τέλους-τήρηση APA 6^η ή 7^η έκδοση.

Με βάση τα παραπάνω έχω την αίσθηση ότι τα πήγαμε καλά!

Και τώρα έχουμε μπροστά μας την τρίτη εργασία που θα σας σταλεί σύντομα και θα αφορά στην δυναμική των ομάδων και στη μάθηση σε ομάδες!

Ουμίζω:

Επικείμενη συνάντηση	Υποβολή 3 ^{ης} εργασίας
28/01/2023	06/03/2021

Με φιλότιπα,

Δρ. Γεώργιος Α. Κουλαουζίδης
Επικουρος Καθηγητής Μεθοδολογίας Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Συντονιστής ΕΚΕ 50, ΕΚΕ 52
Βοηθός Διευθυντής ΜΠΣ «Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Οργάνωση των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων [από την Ήρα Παπαγεωργίου (ΕΚΕ52)]

Πριν την (ενδιάμεση) ΟΣΣ

Επικαιροποίηση των στοιχείων που συλλέξαμε για τα μέλη της ομάδας μας, βάσει της επικοινωνίας μας με τα μέλη της ομάδας. Σε αυτά τα στοιχεία είναι σημαντικό να ανατρέχουμε κάθε φορά που καλούμαστε να σχεδιάσουμε μια ΟΣΣ.

Ανατρέχουμε στο χρονοδιάγραμμα μελέτης και στην εργασία που καλούνται να συγγράψουν οι φοιτητές και καθορίζουμε τα θεματικά αντικείμενα που αντιστοιχούν στην εν λόγω περίοδο. Αντλούμε από αυτά τα θεματικά αντικείμενα για να σχεδιάσουμε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο (Google Form) το οποίο στέλνουμε περίπου 10 μέρες πριν την ΟΣΣ, στα μέλη της ομάδας για ανατροφοδότηση σχετικά με τα ενδιαφέροντά τους και τις απορίες τους.

Με βάση τον συνδυασμό των παραπάνω, δηλαδή τα χαρακτηριστικά της ομάδας, τη διδακτέα ύλη, το θέμα της εργασίας και την ανατροφοδότηση από την ομάδα, καταλήγουμε στους μαθησιακούς στόχους, στα περιεχόμενα και στις δραστηριότητες της ΟΣΣ τα οποία ανακοινώνουμε στο Forum.

Οργάνωση των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων [από την Ήρα Παπαγεωργίου (ΕΚΕ52)]

Στη διάρκεια της ΟΣΣ

Ξεκινάμε διάλογο για καθημερινά θέματα με στόχο την άτυπη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της ομάδας. Θέματα συζήτησης μπορούν να είναι το τι έκαναν πριν έρθουν στο μάθημα, κλπ. Όταν έχει μαζευτεί η ομάδα, παρουσιάζουμε πρόταση για τη διάρθρωση της ΟΣΣ και τους καλούμε να συμπληρώσουν μια δημοσκόπηση στο Webex σχετικά με το ποια θεματικά αντικείμενα τους ενδιαφέρουν περισσότερο ή για ποια έχουν περισσότερες απορίες. Η δημοσκόπηση αυτή βοηθά να κατευθύνουμε την πορεία της ΟΣΣ όσο και τους εκπαιδευόμενους να ενεργοποιηθούν.

Γίνεται επεξεργασία ενός θεματικού αντικειμένου αξιοποιώντας την εργασία σε μικρές ομάδες. Δίνουμε αναλυτικές οδηγίες και θέτουμε συγκεκριμένο χρονικό όριο. Μπαίνουμε σε κάθε μικρή ομάδα χωριστά, διερευνούμε τυχόν απορίες, βοηθάμε στον ορισμό συντονιστή και συνεισφέρουμε αν μας ζητηθεί. Όταν επιστρέφουμε στην ολομέλεια, δίνουμε το λόγο στον συντονιστή κάθε της ομάδας και μετά ζητάμε συμβολές από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Κρατάμε σημειώσεις των όσων λέγονται, αξιοποιώντας μια διαμοιρασμένη κενή διαφάνεια του PowerPoint. Καθώς καταγράφουμε, είναι σημαντικό να κάνουμε συνδέσεις και συσχετισμούς μεταξύ των σχολίων αλλά και σε σχέση με τη θεωρία.

Στη διάρκεια της ΟΣΣ

Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε αν το κρίνουμε απαραίτητο κάποια δύσκολα σημεία της διδακτέας ύλης. Είναι πολύ σημαντικό σε αυτό το σημείο να κάνουμε αναφορά στις δραστηριότητες που έχουν προηγηθεί. Σύντομα οπτικοακουστικά αποσπάσματα (π.χ. μια συνέντευξη από το YouTube) ή διαλείμματα ανατροφοδότησης των φοιτητών (π.χ. αναρτήσεις απαντήσεων σε ερώτηση στο Padlet) μπορούν να ενεργοποιήσουν περαιτέρω τη μαθησιακή διεργασία.

Οι φοιτητές έχουν ανάγκη να συζητήσουν το θέμα της επόμενης γενικής εργασίας στην ΟΣΣ. Προς το τέλος της ΟΣΣ να κάνουμε αναφορά σε προβληματισμούς των φοιτητών αλλά και σε δικές μας παρατηρήσεις σχετικά με την προηγούμενη εργασία. Έπειτα, ένα ή δύο μέλη της ομάδας διαβάζουν την εκφώνηση της επόμενης εργασίας στην ολομέλεια, γίνεται συζήτηση και τίθενται ερωτήσεις σχετικά με τις απαιτήσεις της. Η ΟΣΣ κλείνει με μια σύντομη αξιολόγηση.

Μπορούμε να αξιοποιήσουμε ερωτηματολόγιο τύπου Google Form και να πάρουμε απαντήσεις σε θέματα όπως τι βοήθησε/άρεσε, τι δε βοήθησε/άρεσε τους συμμετέχοντες σχετικά με την ΟΣΣ καθώς και τι αναπάντητα ερωτήματα έχουν μείνει. Είναι σημαντικό να επισημανθεί στους φοιτητές ότι οι απαντήσεις τους φτάνουν ανώνυμα στον εκπαιδευτή, ώστε να απαντήσουν ειλικρινά και ανοικτά. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι σημαντικό είτε να συζητηθούν στην επόμενη ΟΣΣ είτε να αναρτηθούν στο Forum του τμήματος.

Οργάνωση των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων [από την Ήρα Παπαγεωργίου (ΕΚΕ52)]

Μετά την ΟΣΣ

Με την ολοκλήρωση της ΟΣΣ, αναρτούμε στο Forum του τμήματος ό,τι έχει αξιοποιηθεί ως υλικό στην ΟΣΣ και στείλουμε τυχόν υλικό για περαιτέρω μελέτη που υποσχεθήκαμε στους φοιτητές κατά την ΟΣΣ. Είναι σημαντικό επίσης να γίνεται ένα σχόλιο που να ανατροφοδοτεί τους φοιτητές για τις εντυπώσεις μας από την ΟΣΣ, δίνοντας ευχαριστίες στους φοιτητές για τη συμμετοχή τους και να προσφέροντας διαθεσιμότητα για επικοινωνία τόσο σε αυτούς που ήταν παρόντες όσο και σε όσους απουσίαζαν από την ΟΣΣ.

Τέλος, έχει μεγάλη αξία ο εκπαιδευτής μετά από κάθε ΟΣΣ να μπαίνει σε μια διαδικασία αναστοχασμού, να σημειώνει βελτιώσεις που προτίθεται να κάνει και να μοιράζεται εμπειρίες και προβληματισμούς με συναδέλφους και να ενημερώνει σχετικά τον Συντονιστή.

Ο σύμβουλος-καθηγητής στο ΕΑΠ είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα εκπαιδευτικού ενηλίκων.

Ένας αποτελεσματικός εκπαιδευτικός ενηλίκων:

- **Εκτιμά την εμπειρία του εκπαιδευόμενων**
- **Μοιράζεται τις εμπειρίες της ζωής του**
- **Ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων δίχως να παραβλέπει τον προγραμματισμό του**
- **Δείχνει κατανόηση**
- **Νοιάζεται και αποδέχεται τους εκπαιδευόμενους**
- **Αποδέχεται τις αλλαγές και βλέπει κάθε τι νέο ως ευκαιρία για απόκτηση νέων εμπειριών**
- **Εκτιμά την ικανότητα των εκπαιδευομένων για αυτοδιαχείριση**

**Οι εκπαιδευτικοί ενηλίκων
είναι αρχικά και πρώτιστα
ΚΑΛΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ**

Peter Jarvis (1937 – 2018)

Καθηγητής Εκπαίδευσης Ενηλίκων
University of Surrey
Επίτιμος Διδάκτορας του ΕΑΠ

